

קדושים ומאמינים

מורי הקורס: פרופ' דפנה אפרת, ד"ר גדי שגיב

גורו, אָמאָם, צדיק, שייח', בודהיסטווה, סיינט, אדמו"ר, נְאִלִי אללה ("ידיד האל"), חסיד - אלה רק חלק מתאריהם של האנשים הקדושים בדתות שונות. בכל דת יש דגשים שונים של דמויות קדושים, והתארים הרבים במסגרת כל דת גם מצביעים על גיוון נרחב של אנשים קדושים. ועם זאת, נדמה שבכל הדתות יש לאנשים קדושים כמה תכונות דומות, גם אם מעורפלות, כדוגמת התמסרות לאל, צניעות ודאגה לזולת, כמו גם ה"כריזמה", מעשי הניסים והמאגיה המיוחסים להם.

אולם מה הופך אדם לקדוש? האם הוא נולד עם תכונות מסוימות או שהחברה היא המייצרת את דמות הקדוש למען צרכיה? מה עושה אדם קדוש בחיי היום יום? האם הוא אמור להתבודד או לפעול במסגרת החברה? האם הוא משתייך למעמד גבוה או נמוך? היכן הוא מתגורר? האם המקום שבו הוא גר הופך אף הוא לקדוש? מה הופך אנשים למאמינים או לחסידים? האם ההשתייכות לקהילת המאמינים תלויה ברצונו של כל מאמין להשתייך או שהדבר תלוי בקדוש עצמו?

בקורס "קדושים ומאמינים" נתמודד עם השאלות הללו ועם שאלות נוספות באמצעות התמקדות בשתי דתות, האסלאם והיהדות. הקורס יעסוק בצמיחתה של מנהיגות רוחנית-כריזמטית באסלאם וביהדות באזורים שונים למן ימי הביניים ועד לסף העת החדשה. פרקי הלימוד יתאפיינו בגישה היסטורית ויוקדשו לדיון בהיבטים דתיים וחברתיים של תופעת הקדושה בשתי הדתות. במסגרת הקורס לא נסתפק בעיון בכל דת בנפרד אלא ננסה לבחון כיצד תופעות דומות מקבלות ביטוי ייחודי בדתות השונות.

במסגרת הקורס נקרא מקורות היסטוריים שישקפו שתי נקודות מבט משלימות על תופעת הקדושה: הן דברים של המנהיגים עצמם, הן דברים שכתבו עליהם חסידיהם. בדברי המנהיגים נבקש לעמוד על האופנים שבהם הקדושים תפסו את עצמם וכיצד עיצבו מסר רוחני לקהלים מגוונים. בדברי החסידים ננסה לבדוק כיצד התקבל המסר הרוחני וכיצד דמותו של הקדוש הוכנסה למסגרות ממסדיות.

הדיון יעוגן בהקשרים תאורטיים רחבים של לימודי תרבות וחקר הדת, כדוגמת תופעת הכריזמה, תאוריות של ריטואל, וחויית המרחב. בדרך זו הסטודנטים לא יצטמצמו להכרת תופעת הקדושה באסלאם וביהדות, אלא גם ירכשו כלים לניתוח תופעות דומות בדתות אחרות.

דיוקנו של חגי' בכתאש (המאה ה-13; מייסדה של הטריקה הסופית הבכתאשית הקרויה על שמו).

מתחם המסגד ומבנה הקבר של הקדוש המוסלמי סידנא עלי ("אדוננו הקדוש") שנהרג בקרבות עם הצלבנים בסביבות אפולוניה בשנת 1250